

**AMALAN PENERAPAN KESEPADUAN SOSIAL DALAM
PEMBELAJARAN DAN PEMUDAHCARAAN
SEJARAH DI SMKA SABAH**

SITI AISYAH BINTI MAT SAAD

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

**FAKULTI PSIKOLOGI DAN PENDIDIKAN
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH
2023**

**AMALAN PENERAPAN KESEPADUAN SOSIAL DALAM
PEMBELAJARAN DAN PEMUDAHCARAAN
SEJARAH DI SMKA SABAH**

SITI AISYAH BINTI MAT SAAD

UMS

**TESIS INI DISERAHKAN UNTUK MEMENUHI
KEPERLUAN PENGIJAZAHAN
IJAZAH DOKTOR FALSAFAH**

**FAKULTI PSIKOLOGI DAN PENDIDIKAN
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH
2023**

UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

BORANG PENGESAHAN STATUS TESIS

JUDUL : **AMALAN PENERAPAN KESEPADUAN SOSIAL DALAM PEMBELAJARAN DAN PEMUDAHCARAAN SEJARAH DI SMKA SABAH**

IJAZAH : **DOKTOR FALSAFAH PENDIDIKAN**

BIDANG : **KURIKULUM DAN PENGAJARAN**

Saya **SITI AISYAH BINTI MAT SAAD**, Sesi **2017-2023**, mengaku membenarkan tesis Doktorat ini disimpan di Perpustakaan Universiti Malaysia Sabah dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut:-

1. Tesis ini adalah hak milik Universiti Malaysia Sabah
2. Perpustakaan Universiti Malaysia Sabah dibenarkan membuat salinan untuk tujuan pengajian sahaja.
3. Perpustakaan dibenarkan membuat salinan tesis ini sebagai bahan pertukaran antara institusi pengajian tinggi.
4. Sila tandakan (/):

SULIT

(Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan Malaysia seperti yang termaktub di dalam AKTA RAHSIA 1972)

TERHAD

(Mengandungi maklumat TERHAD yang telah ditentukan oleh organisasi/badan di mana penyelidikan dijalankan)

/

TIDAK TERHAD

Disahkan Oleh,

SITI AISYAH BINTI MAT SAAD
DP1721084T

(Tandatangan Pustakawan)

Tarikh : 8 Ogos 2023

(Dr. Musirin Bin Mosin)
Penyelia Utama

PENAKUAN

Karya ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali nukilan, ringkasan dan rujukan yang tiap-tiap satunya telah saya jelaskan sumbernya.

16 Februari 2023

Siti Aisyah Binti Mat Saad
DP1721084T

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

PENGESAHAN

NAMA : **SITI AISYAH BINTI MAT SAAD**

NO. MATRIK : **DP1721084T**

TAJUK : **AMALAN PENERAPAN KESEPADUAN SOSIAL DALAM PEMBELAJARAN DAN PEMUDAHCARAAN SEJARAH DI SMKA SABAH**

IJAZAH : **DOKTOR FALSAFAH PENDIDIKAN**

BIDANG : **KURIKULUM DAN PENGAJARAN**

TARIKH VIVA : **16 FEBRUARI 2023**

DISAHKAN OLEH;

1. PENYELIA UTAMA
Dr. Musirin Bin Mosin

Tandatangan
UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

---

2. PENYELIA BERSAMA
Dr. Soon Singh A/L Bikar Singh

PENGHARGAAN

Alhamdulillah...

Syukur, segala puji ke hadrat Allah S.W.T kerana dengan izin dan kurnia-Nya dapatlah saya menyiapkan kajian ini dengan jayanya. Jutaan terima kasih dan setinggi-tinggi penghargaan kepada penyelia saya Dr. Musirin bin Mosin dan penyelia kedua saya Prof. Madya Dr. Soon Singh A/L Bikar Singh yang sentiasa tekun memberikan tunjuk ajar dan nasihat yang tidak berbelah bagi sehinggalah saya dapat menyempurnakan kajian ini.

Penghargaan dan ribuan terima kasih juga saya rakamkan kepada Dekan, Timbalan Dekan, dan semua pensyarah di Fakulti Pendidikan Universiti Malaysia Sabah yang banyak membantu dan memberikan nasihat sepanjang kursus dan kajian ini dijalankan. Tidak lupa juga semua kakitangan di Fakulti pendidikan, Perpustakaan Universiti Malaysia Sabah yang sentiasa membantu ketika diperlukan. Ribuan terima kasih diucapkan kepada pensyarah di Universiti Malaysia Sabah Dr. Rosy Talin dan Prof. Madya. Dr. Mohd. Zaki bin Ishak atas teguran dan nasihat bagi menyempurnakan kajian ini. Junjungan kasih buat semua pensyarah di Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Prof. Ruhizan Yassin, Dr. Mohd Isa bin Hamzah, Dr Zanaton binti Hj. Ihsan, dan ramai lagi yang sentiasa memberikan tunjuk ajar dan ilmu yang bermanfaat.

Dr. Yusminah binti Yusuf, Ketua Penolong Pengarah, Pusat Kecemerlangan Akademik, Institut Perguruan Malaysia dan Dr. Abdul Hamid bin Abdul Rahim yang sudi menjadi pakar penilai pekali Cohen kappa dan sentiasa membantu dalam kajian ini. Demikian juga semua pihak yang membantu dalam pengutipan data seperti Kementerian Pelajaran Malaysia (EPRD), Jabatan Pelajaran Negeri Sabah, Sektor Pendidikan Islam Negeri Sabah, semua Pejabat Pendidikan Daerah yang terlibat, peserta kajian, dan sekolah-sekolah yang terlibat. Encik Zahari dan Dr. Anies Faziehan yang membantu dalam penerbitan artikel jurnal saya dan menguruskan kajian ini.

Junjungan kasih yang tidak berbelah bagi buat ayahanda saya Hj. Mat Saad bin Abu dan Allahyarhamah bonda tercinta Hajah Che Nu@Mahani binti Abdul Rani yang banyak berkorban dan sentiasa memahami serta menyokong saya. Semoga jika ada pahala dalam membuat kajian ini saya ingin kongsi kepada semua yang terlibat dalam menjayakan kajian ini. Buat kekanda saya Dr. Halimatus Saadiah binti Mat Saad, abang, kakak-kakak, dan adik saya yang sentiasa memberikan galakkan, terima kasih dan saya sayang anda semua. Akhir sekali buat rakan-rakan seperjuangan yang tidak kenal erti putus asa. Semoga kajian ini dapat memberikan sesuatu yang bermakna dan menjadi ilmu yang mengalir menuju ke akhirat.

Waallahua'lam.

Siti Aisyah Binti Mat Saad
16 Februari 2023

ABSTRAK

Kajian ini dilakukan berdasarkan isu perpaduan yang masih rapuh dalam kalangan masyarakat Malaysia. Ini dibuktikan dengan pelbagai isu perpaduan antara kaum, masalah sosial, dan rendahnya ikatan sosial antara masyarakat. Pelbagai usaha telah dilakukan oleh kerajaan, namun masalah perpaduan masih menjadi masalah dalam kalangan masyarakat. Oleh yang demikian, kajian ini dilakukan bagi memperihalkan amalan penerapan kesepaduan sosial dalam kalangan guru Sejarah, Strategi yang digunakan, elemen kesepaduan sosial, elemen kesepaduan sosial di luar kelas, dan kekangan serta cadangan penyelesaian guru dalam pelaksanaan kesepaduan sosial di dalam dan luar kelas. Teori yang mendasari kajian adalah teori kesepaduan sosial, teori pendidikan multikultural dan teori pembelajaran Albert Bandura. Ketiga-tiga teori ini telah menjadi pendukung kajian ini dari aspek konsep, pembinaan item dalam temu bual dan pemerhatian, dan menjadi panduan dalam kajian ini. Kajian ini menggunakan reka bentuk fenomenologi sebagai kajian kualitatif melalui kaedah temu bual mendalam, pemerhatian, dan dokumentasi. Kajian ini juga telah dinilai melalui analisis indeks Cohen Kappa dengan purata pengiraan nilai persetujuan pakar sebanyak 0.73 yang berada tahap baik. Hasil kajian ini mendapati bahawa peserta kajian memahami konsep asas kesepaduan sosial dan menyatakan kesepaduan sosial boleh diterapkan dalam amalan pengajaran dan pemudah cara melalui strategi pengajaran, elemen kesepaduan sosial, dan integrasi kesepaduan sosial dalam Rancangan Pengajaran Harian. Kajian ini juga mencadangkan penyelesaian masalah terhadap kekangan yang dihadapi oleh peserta kajian dalam menerapkan kesepaduan sosial dalam pengajaran dan pemudah cara PdPc. Implikasi kajian ini merangkumi pengkaji, teori, kajian lepas, guru sejarah, Kementerian Pendidikan Malaysia, dan Jabatan Perpaduan Negara. Dalam implikasi kajian ini, kajian ini berjaya mengesahkan konsep kesepaduan sosial, sejajar dengan cadangan kajian lepas, mengesahkan penguasaan isi kandungan pengajaran, sejajar dengan keperluan ilmu budaya, penambahbaikan daripada aspek amalan pedagogi dan memberikan cadangan penyelesaian kekangan kesepaduan sosial kepada Kementerian Pendidikan Malaysia dan Jabatan Perpaduan Negara. Pada akhir kajian ini, pengkaji mencadangkan keperluan Guru Sejarah terhadap kefahaman ilmu budaya agar dapat mengekang prasangka dan menjadikan PdPc guru lebih harmoni.

ABSTRACT

THE PRACTICE OF IMPLEMENTING SOCIAL COHESION IN LEARNING AND THE FACILITATION OF HISTORY SUBJECT AT SMK AGAMA IN SABAH

This study was conducted based on the issue of unity which is still fragile among the Malaysian community. This is evidenced by various issues of racial unity, social problems, and low social bonds between communities. Various efforts have been made by the government, but the problem of unity is still a problem in the community. Therefore, this study was conducted to describe the practice of applying social cohesion among History teachers, the strategies used, the elements of social cohesion, the elements of social cohesion outside the classroom, and the constraints and suggested solutions for teachers in the implementation of social cohesion inside and outside the classroom. The theory underlying the study is social cohesion theory, multicultural education theory and Albert Bandura's learning theory. These three theories have been the supporter of this study from the conceptual aspect, the construction of items in interviews and observations, and become a guide in this study. This study uses a fenomenologi design as a qualitative study through the method of in-depth interviews, observations, and documentation. This study has also been evaluated through Cohen Kappa index analysis with an average calculated expert agreement value of 0.73 which is at a good level. The results of this study found that the study participants understood the basic concept of social cohesion and stated that social cohesion can be applied in teaching practice through teaching strategies, elements of social cohesion, and the integration of social cohesion in the Daily Lesson Plan. This study also suggests solutions to the constraints faced by study participants in applying social cohesion in teaching and facilitating PdPc. The implications of this study include researchers, theories, previous studies, history teachers, the Malaysian Ministry of Education, and the Department of National Unity. In the implications of this study, this study successfully confirms the concept of social cohesion, in line with the recommendations of previous studies, confirms mastery of teaching content, in line with the needs of cultural awareness, improvement from the aspect of pedagogical practice and provides suggestions for solving the constraints of social cohesion to the Malaysian Ministry of Education and the Department of Unity Country. At the end of this study, the researcher suggested the need for History Teachers to understand cultural knowledge in order to curb prejudice and make teachers' PdPc more harmonious.

SENARAI KANDUNGAN

	Halaman
TAJUK	i
PENGAKUAN	ii
PENGESAHAN	iii
PENGHARGAAN	iv
ABSTRAK	v
<i>ABSTRACT</i>	vi
SENARAI KANDUNGAN	vii
SENARAI JADUAL	xiv
SENARAI RAJAH	xvii
SENARAI FOTO	xvii
SENARAI SINGKATAN	xix
SENARAI LAMPIRAN	xx
BAB 1: PENGENALAN KEPADA KAJIAN	
1.1 Pengenalan	1
1.2 Latar Belakang Kajian	2
1.3 Pernyataan Masalah	6
1.4 Soalan Kajian	11
1.5 Objektif Kajian	11
1.6 Kepentingan Kajian	12
1.7 Batasan Kajian	13
1.7.1 SMK Agama di Sabah	13
1.7.2 Guru Mata Pelajaran Sejarah Tingkatan Dua	13
1.7.3 Guru Opsyen Sejarah	14

1.7.4	Lokasi Kajian	14
1.8	Definisi Operasi	14
1.8.1	Amalan Pengajaran	15
1.8.2	Kesepaduan Sosial	16
1.8.3	Strategi Pengajaran	17
1.8.4	Elemen Kesepaduan Sosial	18
1.9	Rumusan	19
 BAB 2: TINJAUAN LITERATUR		
2.1	Pengenalan	20
2.2	Konsep Kesepaduan Sosial	20
2.3	Teori dan Model	22
2.3.1	Teori Kesepaduan Sosial Shamsul Amri Baharuddin	23
2.3.2	Teori Pembelajaran Albert Bandura	27
2.3.3	Teori Multikultural	30
2.4	Sorotan Kajian	35
2.4.1	Kajian Dalam Negara	35
2.4.2	Kajian Luar Negara	39
2.5	Kerangka Teoritik	42
2.6	Kerangka Konseptual	45
2.7	Kesepaduan Sosial Dalam Mata Pelajaran Sejarah	48
2.7.1	Kesepaduan Sosial Dalam Mata Pelajaran Sejarah	48
2.7.2	Kesepaduan Sosial Dalam Pendidikan	53
2.7.3	Pengintegrasian Kesepaduan Sosial Dalam PdPc	56
2.7.4	Penerapan Elemen Kesepaduan Sosial	58
2.7.5	Isu Kesepaduan Sosial	60

2.7.6	Strategi Pengajaran Kesepaduan Sosial	61
2.8	Rumusan	64
BAB 3: METODOLOGI		
3.1	Pengenalan	66
3.2	Falsafah Penyelidikan	66
3.2.1	Ontologi	68
3.2.2	Epistemologi	68
3.2.3	Axiologi	69
3.3	Kajian Kualitatif	69
3.3.1	Kajian Fenomenologi	70
3.4	Pemilihan Peserta	73
3.4.1	Sampel Bertujuan	73
3.4.2	Prosedur Pemilihan Peserta Kajian	73
3.5	Lokasi Kajian	74
3.6	Kajian Rintis	75
3.7	Prosedur Pengumpulan Data	77
3.8	Kaedah Pengumpulan Data	78
3.8.1	Kaedah Temu Bual	80
3.8.2	Pemerhatian	85
3.8.3	Kaedah Dokumentasi	89
3.9	Analisis Data	91
3.9.1	Proses Menganalisis Data	92
3.9.2	Analisis Tematik Dalam Penelitian Kualitatif	92
3.9.3	Analisis Kod Data Kualitatif	94
3.9.4	Analisis Data Temu Bual	95

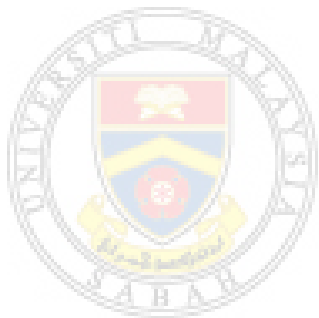
3.9.5	Analisis Pemerhatian	97
3.9.6	Analisis Data Dokumentasi	99
3.10	Saling Mempercayai Dalam Kualitatif	103
3.10.1	Trangulasi	103
3.10.2	Pemeriksaan Rakan	106
3.10.3	Penyemakan Peserta Kajian	107
3.10.4	Analisis Indeks Cohen Kappa	108
3.11	Carta Metodologi Kajian	113
3.12	Rangka Jadual Kerja	114
3.13	Etika Penyelidikan	114
3.13.1	Aktiviti Penyelidikan Beretika	115
3.13.2	Penyertaan Sukarela	116
3.13.3	<i>Debriefing</i>	117
3.13.4	Identiti Pengkaji	117
3.13.5	Kerahsiaan	117
3.13.6	Perjanjian Sulit	118
3.14	Rumusan	119
 BAB 4: DAPATAN KAJIAN		
4.1	Pendahuluan	121
4.2	Profil Demografi Peserta	122
4.2.1	Jumlah Peserta Kajian	123
4.2.2	Bangsa Peserta Kajian	125
4.2.3	Kelulusan Peserta Kajian	126
4.2.4	Tahun Berkhidmat Peserta Kajian	127
4.2.5	Mata Pelajaran yang Diajar Oleh Peserta Kajian	129

4.3	Amalan Penerapan Kesepaduan Sosial	130
	4.3.1 Pengetahuan Peserta Kajian	131
	4.3.2 Kefahaman Peserta Kajian	142
4.4	Strategi Pengajaran Kesepaduan Sosial	148
	4.4.1 Perancangan PdPc	149
	4.4.2 Strategi Pengajaran	156
4.5	Elemen Kesepaduan Sosial	165
	4.5.1 Elemen Patriotisme	165
	4.5.2 Elemen Nilai Murni	170
	4.5.3 Elemen Multikultural	173
	4.5.4 Elemen Bahasa	179
4.6	Penerapan Kesepaduan Sosial di Luar PdPc di Sekolah	182
	4.6.1 Sokongan Sekolah	182
	4.6.2 Sumbangan PIBG/PIBK	191
4.7	Kekangan Peserta Kajian Dalam Pelaksanaan Kesepaduan Sosial	201
	4.7.1 Masa Kelas	202
	4.7.2 Kelemahan Peserta Kajian	204
	4.7.3 Penerimaan Murid Terhadap Kesepaduan Sosial	208
	4.7.4 Penerimaan Murid Terhadap Kesepaduan Sosial	211
4.8	Cara Mengatasi Kekangan Kesepaduan Sosial	215
	4.8.1 Mengambil Masa Peserta Kajian Lain dan Kelas Tambahan	215
	4.8.2 Memperbaiki Cara Penyampaian Peserta Kajian	216
	4.8.3 Memupuk Nilai	217
	4.8.4 Menggalakkan Komunikasi Pelajar	219
4.9	Rumusan	220

BAB 5: RUMUSAN

5.1	Pendahuluan	222
5.2	Ringkasan Kajian	223
5.2.1	Kesimpulan Dapatan Kajian	224
5.2.2	Amalan Penerapan Kesepaduan Sosial	225
5.2.3	Strategi Pengajaran Kesepaduan Sosial	226
5.2.4	Elemen Pendekatan Kesepaduan Sosial	227
5.2.5	Penerapan Kesepaduan Sosial di Luar PdPc	228
5.2.6	Kekangan Penerapan Kesepaduan Sosial	229
5.2.7	Cara Mengatasi Kekangan Penerapan Kesepaduan Sosial	230
5.3	Perbincangan Dapatan Kajian	231
5.3.1	Amalan Kesepaduan Sosial Dalam Kalangan Guru Sejarah SMK Agama	231
5.3.2	Keperluan Peserta Kajian Terhadap Kefahaman Ilmu Budaya	232
5.3.3	Pengukuhan Program Sekolah dan PIBG Dalam Menyokong Hasrat Kerajaan Terhadap Kesepaduan Sosial	233
5.3.4	Strategi Pengajaran yang Dicadangkan Bagi Menerapkan Kesepaduan Sosial	235
5.3.5	Kekangan dan Cadangan Mengatasi Kekangan Penerapan Kesepaduan Sosial	237
5.4	Kesimpulan Kajian	238
5.5	Implikasi Kajian	239
5.5.1	Implikasi Kajian Terhadap Pengkaji	240
5.5.2	Implikasi Kajian Terhadap Teori	240
5.5.3	Implikasi Kajian Terhadap Kajian Lepas	241
5.5.4	Implikasi Kajian Terhadap Guru Sejarah	241

5.5.5	Implikasi Kajian Terhadap Kementerian Pendidikan Malaysia	243
5.5.6	Implikasi Kajian Terhadap Jabatan Perpaduan Negara	243
5.6	Cadangan Kajian Lanjutan	244
5.7	Rumusan	245
RUJUKAN		247
LAMPIRAN		258

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

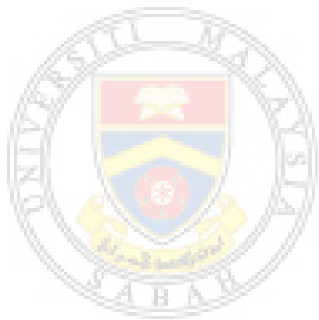
SENARAI JADUAL

	Halaman
Jadual 2.1 : Pengintegrasian Kesepaduan Sosial	58
Jadual 3.1 : Bilangan Peserta Kajian	74
Jadual 3.2 : Kajian Rintis	76
Jadual 3.3 : Pengumpulan Data	79
Jadual 3.4 : Soalan Temu Bual	81
Jadual 3.5 : Pengubahsuaian Soalan Temu Bual	83
Jadual 3.6 : Perubahan Soalan Temu Bual Mengikut Pembedulan Panel	84
Jadual 3.7 : Pemerhatian Peserta Kajian	86
Jadual 3.8 : Catatan Lapangan	87
Jadual 3.9 : Pemerhatian	88
Jadual 3.10 : Perubahan Jadual Pemerhatian	89
Jadual 3.11 : Senarai Dokumen	90
Jadual 3.12 : Senarai Rancangan Pengajaran Harian	91
Jadual 3.13 : Indeks Kod Data Temu Bual	96
Jadual 3.14 : Analisis Data Temu Bual	97
Jadual 3.15 : Indeks Data Pemerhatian	98
Jadual 3.16 : Analisis Data Pemerhatian	99
Jadual 3.17 : Analisis Data Dokumentasi	100
Jadual 3.18 : Data Dokumentasi	101
Jadual 3.19 : Analisis Data Dokumentasi	102
Jadual 3.20 : Semakan Rakan	107
Jadual 3.21 : Borang Penilaian Cohen Kappa	108

Jadual 3.22	: Nilai Persetujuan Cohen Kappa	109
Jadual 3.23	: Nilai Persetujuan Antara Pakar Penilai	112
Jadual 3.24	: Rangka Jadual Kerja	114
Jadual 4.1	: Tema dan Sub Tema	122
Jadual 4.2	: Jumlah Peserta Kajian	123
Jadual 4.3	: Demografi Peserta Kajian	129
Jadual 4.4	: Jadual Pemerhatian Peserta (Borang Pemerhatian (P9P))	136
Jadual 4.5	: Jadual Pemerhatian Peserta (Borang Pemerhatian (P1P1))	139
Jadual 4.6	: Jadual Pemerhatian Peserta Kajian (Pemerhatian P7P7)	142
Jadual 4.7	: Jadual Pemerhatian Peserta (Borang Pemerhatian (P1P1))	144
Jadual 4.8	: Jadual Pemerhatian Peserta Kajian (Pemerhatian P7P7)	147
Jadual 4.9	: Jadual Pemerhatian Peserta Kajian	169
Jadual 4.10	: Jadual Pemerhatian Peserta Kajian (Borang Pemerhatian (P10P10))	177
Jadual 4.11	: Jadual Pemerhatian Peserta Kajian (Borang Pemerhatian (P8P8))	179
Jadual 4.12	: Nota Lapangan	187
Jadual 4.13	: Data Penglibatan PIBG di SMKA	196
Jadual 4.14	: Jadual Pemerhatian Peserta Kajian (Borang Pemerhatian (P12P12))	203
Jadual 4.15	: Jadual Pemerhatian Peserta Kajian (Borang Pemerhatian (P8P8))	205
Jadual 4.16	: Jadual Pemerhatian Peserta Kajian (Borang pemerhatian (P13P13))	205
Jadual 4.17	: Jadual Pemerhatian Peserta Kajian (Borang Pemerhatian (P1P1))	206

Jadual 4.18	:	Jadual Pemerhatian Peserta Kajian (Borang Pemerhatian (P6P6))	207
Jadual 4.19	:	Jadual Pemerhatian Peserta Kajian (Borang Pemerhatian (P13P13))	208
Jadual 4.20	:	Jadual Pemerhatian Peserta Kajian (Borang Pemerhatian (P7P7))	214

UMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI RAJAH

	Halaman
Rajah 2.1 : Teori Kesepaduan Sosial	27
Rajah 2.2 : Teori Pembelajaran	29
Rajah 2.3 : Teori Pendidikan Multikultural	34
Rajah 2.4 : Kerangka Teori	43
Rajah 2.5 : Kerangka Kajian	47
Rajah 3.1 : Prosedur Pengumpulan Data	78
Rajah 3.2 : Tanguasi	105
Rajah 3.3 : Ulasan Pakar Penilai Pertama	111
Rajah 3.4 : Ulasan Pakar Penilai Kedua	111
Rajah 3.5 : Carta Metodologi Kajian	113
Rajah 4.1 : Peserta Kajian	124
Rajah 4.2 : Jantina Peserta Kajian	125
Rajah 4.3 : Bangsa Peserta Kajian	126
Rajah 4.4 : Kelulusan Peserta Kajian	127
Rajah 4.5 : Tahun Berkhidmat Peserta Kajian	128
Rajah 4.6 : Masa Mengajar Mata Pelajaran Sejarah	130
Rajah 4.7 : Rancangan Pengajaran Harian (D1P8)	150
Rajah 4.8 : Rancangan Pengajaran Harian (D1P6)	151
Rajah 4.9 : Rancangan Pengajaran Harian (D1P10)	160
Rajah 4.10 : Rancangan Pengajaran Harian (D1P11)	161
Rajah 4.11 : Strategi Pengajaran	164
Rajah 4.12 : Strategi Pengajaran Peserta Kajian	164
Rajah 4.13 : Rancangan Pengajaran Harian (D1P10)	168

Rajah 4.14	:	Kertas Kerja Bulan Kemerdekaan (D2P1)	190
Rajah 4.15	:	Iklan Program PIBG (D3P1)	196
Rajah 4.16	:	Sumbangan PIBG Terhadap Kesepaduan Sosial Melalui Kesukarelawan	197
Rajah 4.17	:	Sumbangan PIBG Terhadap Kesepaduan Sosial Melalui Sambutan Perayaan	199
Rajah 4.18	:	Sumbangan PIBG Terhadap Kesepaduan Sosial Melalui Aktiviti Kebudayaan	201
Rajah 5.1	:	Amalan Penerapan Kesepaduan Sosial	226
Rajah 5.2	:	Strategi Pengajaran Kesepaduan Sosial	227
Rajah 5.3	:	Elemen Pendekatan Kesepaduan Sosial	228
Rajah 5.4	:	Kesepaduan Sosial di Luar Kelas	229
Rajah 5.5	:	Kekangan Kesepaduan Sosial	230
Rajah 5.6	:	Cara Mengatasi Kekangan Penerapan Kesepaduan Sosial	230

UMMS
UNIVERSITI MALAYSIA SABAH

SENARAI FOTO

	Halaman
Foto 3.1 : Pemerhatian di Dalam Kelas Kepada Peserta Kajian 1	85
Foto 4.1 : Papan Tanda SUMUR	137
Foto 4.2 : Dokumentasi Aktiviti Berkumpulan (I)	140
Foto 4.3 : Dokumentasi Aktiviti Berkumpulan (II)	145
Foto 4.4 : Sesi Pembelajaran Dalam Kelas (D7P8)	150
Foto 4.5 : Aktiviti Berkumpulan (D7P11)	152
Foto 4.6 : Contoh Hasil Kerja Berkumpulan (D7P8)	153
Foto 4.7 : Contoh Hasil Kerja Berkumpulan (D7P5)	153
Foto 4.8 : Contoh Hasil Kerja Berkumpulan (D7P1)	155
Foto 4.9 : Perhimpunan Pagi (D3P11)	172
Foto 4.10 : Pelajar Memakai Pakaian Tradisi (D3P3)	176
Foto 4.11 : Pakaian Persatuan Puteri Islam (D3P9)	184
Foto 4.12 : Aktiviti Berkumpulan Dalam Persatuan (D3P3)	185
Foto 4.13 : Perhimpunan Pagi	188
Foto 4.14 : Program Kemerdekaan (D7P3)	191
Foto 4.15 : Sambutan Hari Raya (D7P1)	198
Foto 4.16 : Pengasingan Pelajar Lelaki dan Perempuan (D7P7)	213
Foto 4.17 : Pengasingan Pelajar Lelaki dan Perempuan di Dalam Kelas (D7P8)	215

SENARAI SINGKATAN

ABM	-	Alat Bantu Mengajar
BBM	-	Bahan Bantu Mengajar
EMK	-	Elemen Merentas Kurikulum
EPRD	-	Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pelajaran
<i>et. al</i>	-	dan pengarang lain
ICT	-	Teknologi Maklumat dan Komunikasi
IPG	-	Institut Perguruan
JPN	-	Jabatan Pendidikan Negeri
KPM	-	Kementerian Pelajaran Malaysia
PAK-21	-	Pendidikan Alaf Ke-21
PDPC	-	Pembelajaran Dan Pemudahcaraan
PIBG	-	Persatuan Ibu Bapa dan Guru
PPD	-	Pejabat Pendidikan Daerah
SAPS	-	Sistem Analisis Peperiksaan Sekolah
SMK	-	Sekolah Menengah Kebangsaan
t.th	-	tanpa tarikh

SENARAI LAMPIRAN

	Halaman
Lampiran A : Surat Kelulusan Menjalankan Kajian Daripada Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM)	258
Lampiran B : Surat Memohon Pengesahan Tema Dapatan Kajian dan Pekali Persetujuan Kohen Kappa	259
Lampiran C : Pengesahan Soalan Temu Bual	261
Lampiran D : Pengesahan Borang Pemerhatian	268
Lampiran E : Borang Pengesahan Cohan Kappa	271
Lampiran F : Transkrip Temubual	298
Lampiran G : Pemerhatian	302
Lampiran H : Catatan Lapangan	304
Lampiran I : Dokumentasi	305
Lampiran J : Gambar Sekitar Pengajaran dan Pembelajaran Mata Pelajaran Sejarah oleh Peserta Kajian	307
Lampiran K : Rancangan Pengajaran Harian Guru	320
Lampiran L : Kertas Kerja	331
Lampiran M : Jadual Waktu Guru	332
Lampiran N : Dokumen-Dokumen Lain	335

BAB 1

PENGENALAN KEPADA KAJIAN

1.1 Pengenalan

Perpaduan adalah aspek penting dalam pembinaan sebuah negara. Sejarah telah membuktikan kejayaan penubuhan Malaysia yang dikenali sebagai Persekutuan Tanah Melayu suatu ketika dahulu adalah hasil daripada perpaduan seluruh kaum yang tidak mengenal bangsa dan agama. Perpaduan ini harus dititikberatkan bukan sahaja dalam mencapai kemerdekaan, tetapi juga dalam menjaga kelangsungan keamanan dan kemajuan sesebuah negara.

Pelbagai cara yang telah diwartakan oleh kerajaan dalam memastikan perpaduan antara kaum di Malaysia. Di Sabah sahaja terdapat lebih 38 etnik yang mendiami pelbagai daerah dan saling berinteraksi antara satu sama lain (Ong Puay Lio et al. 2014: Utusan Borneo, 2017). Perpaduan harus dipupuk dalam kalangan masyarakat sejak di bangku sekolah lagi. Oleh yang demikian, guru dan seluruh sektor pendidikan memainkan peranan penting dalam memastikan perpaduan dalam organisasi pendidikan antaranya sekolah, universiti dan Institut Pendidikan Guru. Pelbagai kaedah boleh dijalankan bagi memastikan perpaduan di sekolah antaranya dengan penerapan kesepaduan sosial dalam pengajaran di sekolah.

Kesepaduan sosial merupakan suatu fenomena sosial yang didasari oleh perpaduan dan menggambarkan keadaan perpaduan masyarakat Malaysia hari ini (Shamsul Amri Baharuddin, 2011). Kesepaduan sosial dalam kalangan masyarakat boleh dilihat daripada unsur persamaan yang wujud dalam kalangan masyarakat. Ini termasuklah sejarah negara, bangsa dan agama. Mohd Yusuf Abdullah (2016), mengatakan bahawa kesepaduan sosial mempunyai hubungan yang terikat berdasarkan sejarah, kekeluargaan, negara, atau bangsa. Walaupun demikian, kesepaduan sosial boleh melibatkan masyarakat yang tinggal di sempadan negara